

Nationella folkhälsoenkäten - Hälsa på lika villkor?

En årlig nationell studie

Statens folkhälsoinstitut gör årligen en nationell studie omfattande ett urval av 20 000 personer, 16-84 år. Undersökningen genomfördes för första gången 2004 och är ett fortlöpande samarbetsprojekt mellan Statens folkhälsoinstitut och Sveriges landsting/regioner. Statistiska centralbyrån (SCB) anlitas för att genomföra undersökning och urvalspersonerna erbjuds även sedan 2007 års undersökning att besvara enkäten via webben.

Följer hur befolkningen mår

Undersökningen är frivillig och görs i syfte att visa hur befolkningen mår samt följa förändringar i hälsa över tid som en del i uppföljningen av folkhälsopolitiken.

Det nationella urvalet

Det nationella urvalet dras som ett obundet slumpmässigt urval från SCB:s Register över totalbefolkningen (RTB), bestående av 20 000 personer i åldern 16-84 år. Uppgifterna som lämnas är skyddade av sekretesslagen samt uppgifter i personuppgiftslagen. Vilket innebär att de som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt och att enskilda individers svar inte kan urskiljas ur resultaten.

Frågeformuläret

Omfattar ca 75 frågor och är 16 sidor. Varje enskilt landsting har ett eget introduktionsbrev till enkäten och frågorna i enkäten har tagits fram i samarbete med representanter från ett antal samhällsmedicinska enheter. Dokumentation över frågornas härkomst och kvalitet finns beskrivet i rapporten ” Syfte och bakgrund till frågorna i nationella folkhälsoenkäten”. De flesta frågorna är fast återkommande men frågor kan i angelägna fall ersättas med andra frågor om dessa är av dokumenterad god kvalitet och har nationell bäring.

Folkbokföringsuppgifter

För att minska antalet frågor i enkäten hämtas folkbokföringsuppgifter såsom civilstånd, födelseort, medborgarskap och invandringsår från SCB:s register över totalbefolkningen. Dessutom hämtas uppgifter om utbildningsnivå från utbildningsregistret samt uppgifter om inkomster, bidrag, sjuk- eller aktivitetsersättning och ålderspension från inkomst- och taxeringsregistret.

Uppräkning med vikter

Resultaten som redovisas är viktade efter befolkningen och möjliggöra att resultat kan redovisas för hela populationen och inte bara för personerna i urvalet. Vikterna läggs på svarsfilen som en egen variabel och ska användas vid framställning av tabeller och diagram samt vid beräkning av statistiska mått.

Tabell 1. Urval och svarsfrekvens 2004-2009.

Urval	År	Totalt antal svar		Bortfall	
		Antal	Procent	Antal	Procent
20 000	2004	12 166	60,8	7 838	39,2
10 000	2005	6 024	60,3	3 965	39,7
10 000	2006	5 995	60,1	3 973	39,9
10 000	2007	5 738	57,5	4 233	42,5
20 000	2008	11 118	55,7	8 839	44,3
20 000	2009	10 373	52,1	9 545	47,9

Bortfallsanalys

Under 2009 pågick en bortfallsanalys på data från äldre folkhälsoenkäter i syfte att analysera om benägenhet att svara tidigt eller sent kan ge ökad kunskap om bortfallets påverkan på resultaten. Materialet är baserat på en folkhälsoenkät i Stockholms län genomförd år 2002 och folkhälsoenkäter genomförda i Göteborg med omnejd och i Norrlandslänen år 2003. Samtliga dessa tre enkätundersökningar innehöll en bortfallsuppföljning. Ett urval av de frågor som ingick i enkäterna ställdes sedan till bortfallet via telefon. I Stockholm har även en bortfallsuppföljning gjorts på folkhälsoenkäten år 2006. Sammanfattningsvis visade bortfallstudien att inga statistiskt säkerställda förändringar i prevalensen kan ses då fler och fler svarar. Bortfallet tycks inte ha ett avvikande svarsmönster gentemot de som svarat på enkäten. Detta har säkert bidragit till att kalibreringsvikterna har kunnat kompensera för bortfallet på ett så förtjänstfullt sätt. De hjälpvariabler som använts för att skapa kalibreringsvikter tycks ha fungerat väl.

Kostnader

Samtliga fasta kostnader betalas av Statens folkhälsoinstitut och de landsting som deltar med tilläggsurval betalar den marginalkostnad som detta innebär. Den totala kostnaden per urvalsperson påverkas av frågeformulärets omfattning och tilläggsurvalens storlek. Undersökningen genomförs som en postenkätundersökning kombinerad med webbenkät med tre skriftliga påminnelser.

Tilläggsurval

Varje år inbjuds landsting/regioner att delta med tilläggsurval till enkäten. De lokala aktörerna ansvarar själva för sina tilläggsurval och för sina egna analyser av materialet. Tilläggsurvalen dras enligt de önskemål som deltagande landsting/regioner framfört i skriftliga beställningar till SCB. Landsting som deltagit med eget tilläggsurval (i de flesta fall har urvalen anpassats till en uppdelning på kommunnivå). De regionala resultat som redovisas av Statens folkhälsoinstitut är ett medelvärde från det nationella urvalet med glidande fyra års medelvärden.

Tabell 2. Medverkande lokala aktörer 2004-2010.

Lokal aktör	År						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Stockholms läns landsting	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej
Landstinget i Uppsala län	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej
Landstinget Sörmland	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej
Landstinget i Östergötland	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej
Landstinget i Jönköpings län	Nej	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja	Nej
Landstinget Kronoberg	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej
Landstinget i Kalmar län	Nej	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej
Landstinget Blekinge	Nej	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej
Region Skåne	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej
Region Halland	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej
Västra Götalandsregionen	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej
Landstinget i Värmland	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej
Örebro läns landsting	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej
Landstinget i Västmanland	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej	Ej
Landstinget Dalarna	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Ja
Landstinget Gävleborg	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Ja
Landstinget Västernorrland	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
Jämtlands läns landsting	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
Västerbottens läns landsting	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
Norrbottnens läns landsting	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja
Gotlands kommun	Ja	Nej	Ja	Nej	Nej	Ja	Ja
Göteborgs stad	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja
Jönköpings kommun	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej

Ej= Egna studier

Ja= Deltagit med tilläggsurval detta år

Nej= Deltog inte med tilläggsurval detta år